

KUNSTRAAD BRENGT ADVIES UIT OVER CULTUURINSTELLINGEN PROVINCIE GRONINGEN: EEN SAMENVATTING

De Kunstraad Groningen heeft op 29 april aan gedeputeerde Piet de Vey Mestdagh advies uitgebracht over de verzoeken om structurele subsidie die zijn ingediend door 75 culturele instellingen in de hele provincie. De Kunstraad spreekt de hoop uit dat de provincie zoveel mogelijk van de voorgenomen bezuinigingen alsnog zal terugdraaien. Bovendien wordt aangedrongen op goed overleg met het rijk, fondsen en de Groningse gemeenten, omdat die in vrijwel alle gevallen medesubsidiënt zijn. Financieel zitten de grootste knelpunten bij de kunsten en de steuninstellingen. De door de provincie meegegeven criteria op het gebied van de kunsten leiden er onder andere toe dat vrijwel het hele kunstendeel van het budget in de stad Groningen terecht komt. Kritisch is de Kunstraad op de grote versnippering bij de steuninstellingen, zowel bij de kunsten als bij het erfgoed.

Vooraf

In juni 2010 legde provinciale staten de financiële en inhoudelijke kaders voor het cultuurbeleid 2013-2016 vast. Dat betekende een bezuiniging met 20% en een aanscherping van de criteria waaraan instellingen moeten voldoen om in aanmerking te komen voor een vierjarige subsidie. Zo wordt van steuninstellingen amateurkunst de ondersteuning in meerdere disciplines verwacht, van erfgoedinstellingen het ondersteunen van Het Verhaal van Groningen en van kunstinstellingen dat zij professionele kunst bieden en bijdragen aan het economisch en toeristisch belang van Groningen, onder andere door bezoekers van buiten de provincie te trekken. Aan de culturele instellingen is (in juli) de mogelijkheid geboden om tot 1 januari 2011 een beleidsplan in te dienen. Aan de Kunstraad is gevraagd die beleidsplannen, binnen de gegeven financiële kaders, te beoordelen en daarbij zowel de artistieke en inhoudelijke kwaliteit te betrekken als de door de provincie opgestelde criteria.

In de voorfase heeft de Kunstraad met succes nog een verlenging van de indientermijn voor de instellingen en een minder zware economische 'bewijslast' bepleit. De Kunstraad heeft drie externe commissies benoemd: kunsten, erfgoed en steuninstellingen. Daarin zijn deskundigen benoemd met veel praktische en beleidsmatige ervaring en met enige afstand tot de Groningse instellingen om belangenverstrengeling te voorkomen en een zo objectief mogelijke blik te krijgen. De commissie kunsten heeft 39 plannen behandeld, de commissie erfgoed 27 en de commissie steuninstellingen 9. Met enkele instellingen heeft een toelichtend gesprek plaatsgevonden. Verder boden de beleidsplannen voldoende duidelijkheid om de door de provincie gevraagde toets uit te kunnen voeren.

Opvallend was het brede pallet aan instellingen en de uitgebreidheid van veel plannen. Er is voor zeven miljoen beschikbaar maar er werd voor elf miljoen aan plannen ingediend. In de kunstensector werd twee keer zoveel gevraagd als er beschikbaar was. De Kunstraad is bij zijn advisering uitgegaan van de bedragen van 2009, omdat anders te veel instellingen niet meer voor subsidie in aanmerking zouden kunnen komen.

De provincie is alleen bij de steuninstellingen de belangrijkste subsidiegever (voor zo'n 90%). In de erfgoedsector draagt de provincie gemiddeld 25% bij en bij de kunsten 10%. In die laatste sectoren is steeds sprake van één of meer medesubsidiegevers. Dat zijn vaak gemeenten (bij de kunsten vrijwel altijd de gemeente Groningen), maar daarnaast ook het rijk of fondsen. In het advies wordt om die reden ook steeds het percentage van de provinciale bijdrage genoemd. Dat geeft ook het relatieve gewicht van het financiële advies aan.

Steuninstellingen

De commissie steuninstellingen was verbaasd over het feit dat een aantal organisaties op het gebied van de kunsteducatie en de amateurkunst zonder afstemming plannen had ingediend waarmee men zich op het functionele of geografische werkterrein van een collega-instelling bewoog. Ondanks de waardering voor de kwaliteit van het huidige werk kon geen van de plannen voor verbreding overtuigen. Daarom adviseert de commissie om zowel voor de kunsteducatie als voor de amateurkunst een bedrag van 3 ton te reserveren voor een kleinschalig expertisecentrum, waarbij Kunststation C de hele provincie (met uitzondering van de gemeente Groningen) tot zijn werkgebied zou moeten rekenen. Bovendien adviseert de commissie om te komen tot een Gronings Fonds voor Cultuurparticipatie, dat de projectgelden op deze terreinen gaat verdelen. Daarbij moet ook een bedrag zijn opgenomen waaruit de koepels van amateurverenigingen activiteiten kunnen financieren. Biblionet is de grootste instelling. Die functioneert goed, al wordt wel een aantal kanttekeningen bij het beleidsplan geplaatst. Mede gelet op de beperkte financiën wordt een korting van 10% geadviseerd.

Erfgoed

De commissie erfgoed maakt een aantal kritische opmerkingen over de plannen. Weliswaar verwijzen vrijwel alle instellingen naar Het Verhaal van Groningen, maar men is lang niet altijd duidelijk hoe men daar invulling aan geeft. Het gebouw en de collectie staan centraal maar de manier om publiek te bereiken is vaak nogal traditioneel. Naar de mening van de commissie zouden de instellingen door meer samenhang en samenwerking Het Verhaal van Groningen krachtiger naar voren kunnen brengen. Ook bij de steuninstellingen op het gebied van het erfgoed valt de versnippering in twee grote en een aantal kleine instellingen op. Er zijn zelfs twee plannen, los van elkaar, om tot een centraal Erfgoedhuis te komen, zoals dat in sommige andere provincies al bestaat. De commissie adviseert deze plannen te bundelen opdat er één professionele steuninstelling voor beheer, collectie, beleid, organisatie, marketing en publieksbereik zal gaan ontstaan. Van de 27 instellingen die een subsidie aanvroegen is over 20 een positief advies uitgebracht.

Kunsten

De commissie is positief over de culturele uitstraling van Groningen. Het culturele klimaat in zijn geheel draagt bij aan de aantrekkelijkheid van Groningen (stad en provincie) om er te wonen of op bezoek te komen. Groningen mag daarover zeker trots uitstralen. Er is ook een keten van kunstinstellingen te zien (van beginnend tot van topniveau) op het gebied van vrijwel alle kunstdisciplines. Deze schakering is van groot belang. En dat geldt ook voor de relatie tussen stad en ommeland: een goed stedelijk kunstklimaat heeft ook een positieve uitstraling tot ver in de omtrek.

De commissie kunsten had te maken met de meeste aanvragen en de scherpste criteria. Instellingen moeten immers niet alleen voldoende professionele artistieke kwaliteit hebben, maar ook bijdragen aan de promotionele en economische waarde van de provincie Groningen. Dat laatste doordat men zich richt op bezoekers van binnen en buiten de provincie en doordat men minimaal landelijke media-aandacht genereert. Veel instellingen gaan niet of nauwelijks op deze criteria in, terwijl nog wel wordt ingezet op talentontwikkeling, een speerpunt uit de huidige periode. Van de 39 ingediende subsidieverzoeken kregen er uiteindelijk 14 een positief advies. Met elkaar vormen deze een kwaliteitspallet dat zeker ondersteuning verdient. Ten aanzien van de niet voor subsidie voorgedragen adviezen waren de belangrijkste overwegingen: er is niet of onvoldoende sprake van professionele kunst; er is vooral sprake van een projectorganisatie, die (nog) niet voor een structurele ondersteuning in aanmerking komt; er is niet of nauwelijks sprake van een economische of promotionele meerwaarde voor de provincie Groningen. De toepassing van de criteria maakt dat het vooral instellingen uit de stad Groningen zijn, die voor een positief advies in aanmerking komen. De commissie heeft overigens bij een aantal instellingen nadrukkelijk laten meewegen dat door de grote kwaliteit en de uitstraling een bijdrage wordt geleverd aan het Groningse vestigingsklimaat.

Er werd twee keer meer subsidie aangevraagd dan er beschikbaar was. Dat maakte de keuzes erg lastig. De commissie heeft de veertien instellingen met een positief advies in volgorde van prioriteit gezet. Het Groninger Museum staat bovenaan en ontvangt tevens verreweg het grootste subsidiebedrag. Dat bracht de commissie tot het formuleren van twee alternatieven: één waarbij wordt geadviseerd aan het Museum het subsidiebedrag uit 2009 toe te kennen en één waarbij een extra korting op het Museum wordt toegepast opdat meer instellingen voor een provinciale subsidie in aanmerking kunnen komen en er sprake is van een grotere diversiteit.